

Nestkasten en broedvogels op landgoed het Jagershuis in 2022

M.J.A. Hageman

Nestkasten Monitoring Project en BMP bijzondere broedvogels.

Inleiding

Op 1 april 2022 begon ik aan het 15^e broedseizoen op landgoed 't Jagershuis. Het bos zag er op deze datum uit zoals op foto van het voorblad. Het leek wel hartje winter. Er lag een dik pak sneeuw en 't was stervens koud. In het hele bos was het doodstil. Geen vogels die het in hun hoofd haalde om te gaan zingen. Toch trof ik tijdens deze controle al de 1e eieren aan. Ondanks de koude periode van de eerste twee weken van april werd het een goed broedseizoen voor de holenbroeders. In totaal vlogen er meer dan 1300 jongen uit en daarmee was het één na beste seizoen sinds de start in 2008.

Dit jaarverslag bevat de resultaten van de jaarlijkse nestkastcontrole in het Wehlse bos (deel landgoed het Jagershuis). Aan de orde komen de broedresultaten van 132 gecontroleerde nestkasten in 2022. Parallel aan dit onderzoek zijn ook alle broedvogels geïnventariseerd (BMP). Ook van deze broedvogeltelling zijn de resultaten in dit verslag verwerkt.

Het gebied

De nestkastcontrole in het Wehlse bos, (gedeelte het Jagershuis) vond dit jaar voor de 14^e keer plaats. Het bos is particulier eigendom en wordt beheerd door Rentmeesterkantoor Witte BV te Hoog-Keppel.

Het nestkastengebied bestaat hoofdzakelijk uit: vrij arme bossen van Grove Den, Japanse Lariks, Douglas, Berk en Eik. Het gebied wordt doorsneden door een prachtige Beukenlaan.

De nestkasten

Aan het begin van het broedseizoen hingen er op het Jagershuis 132 nestkasten. De kasten hebben een vliegopening van 32 mm, 10 stuks zijn van hetzelfde model maar dan met een vliegopening van 28 mm speciaal voor de Zwarte Mees en Pimpelmees. Buiten het "vaste" kerngebied hangen er ook nog nestkasten in de omgeving. Deze worden wel meegenomen in de controle maar de resultaten hiervan worden niet verwerkt in dit broedverslag om de gegevens ieder jaar vergelijkbaar te houden.

Een biotoop van oude en jonge beuken op 't Jagershuis, april 2022. Foto: M.J.A. Hageman

Vrij zachte maart en mei, vrij koele april

Met een gemiddelde temperatuur van 10,2 °C tegen een langjarig gemiddelde van 9,9 °C was de lente aan de zachte kant. Maart en mei waren vrij zacht, met respectievelijk een gemiddelde temperatuur van 7,3 °C tegen normaal 6,5 °C en 14,0 °C tegen normaal 13,4 °C, april was daarentegen vrij koel met een gemiddelde temperatuur van 9,3 °C tegen normaal 9,8 °C.

Kou en sneeuw op 31 maart en 1 april, 12 april eerste warme dag

Vanaf 30 maart werd er met een noordoostenwind koude lucht aangevoerd. Op de laatste dag van maart en de eerste dag van april passeerde er een storing met in grote delen van Nederland enige tijd sneeuw bij temperaturen rond of iets onder nul.

Het koele en ook natte weer zette in april nog even door, maar na de eerste tien dagen werd het droog en zonnig bij temperaturen rond of iets boven normaal. In De Bilt werd op 12 april met 20,6 °C de eerste warme dag van de lente geregistreerd.

Eerste zomerse dag en onweersbuien

Ook mei begon met rustig hogedrukweer. Aanvankelijk met temperaturen onder het langjarig gemiddelde, maar daarna geleidelijk oplopend. Op 15 mei kwam de temperatuur voor het eerst in De Bilt op 25,0 °C en daarmee was de eerste zomerse dag van het jaar een feit. Op 19 mei bereikte de temperatuur in het zuidoosten van het land zelfs tropische waarden, in Beek werd die dag met 31,3 °C de hoogste temperatuur van deze lente bereikt. De warmte werd op dezelfde dag verdreven door flinke onweersbuien en de lente eindigde koel met maximumtemperaturen rond 15 °C.

Neerslag

Maart zeer droog, april en mei normale hoeveelheid neerslag

De lente was droog met gemiddeld over het land 104 mm neerslag tegen het langjarig gemiddelde van 148 mm.

Maart was zeer droog met gemiddeld 14 mm tegen normaal 53 mm. Tot aan de laatste dag zou de maand zelfs record droog zijn geweest, met plaatselijk zelfs helemaal geen neerslag. Op de 31e viel er echter landelijk gemiddeld 10 mm, waarvan het merendeel in de vorm van (natte) sneeuw. In De Bilt viel 14,2 mm, tegen 57,8 mm normaal, een gedeelte 5e plaats in de lijst met droogste maart maanden. April en mei kenden een normale hoeveelheid neerslag met respectievelijk 39 mm en 49 mm. In april viel vrijwel alle neerslag aan het begin van de maand, met op 1 april nog sneeuw, in mei juist in de tweede helft van de maand. Daartussen kende de lente een lange vrijwel droge periode. Het landelijk gemiddelde neerslagtekort was aan het einde van de lente opgelopen tot 105 mm, waar ongeveer 60 mm in deze tijd van het jaar normaal is.

Zonneschijn

De lente was zeer zonnig met over het land gemiddeld 722 uren zon tegen 567 uur normaal. Maart was de zonnigste maart sinds het begin van de metingen met landelijk gemiddeld 250 uren tegen normaal 146 uur. Ook april en mei waren zonnig met respectievelijk 226 zonuren tegen 196 normaal en ca. 260 uur tegen 225 uur normaal.

<https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten/2022/lente>

Controles

De kasten voor de holenbroeders worden vanaf begin april iedere week gecontroleerd. Alle waarnemingen worden in een veldboekje genoteerd en gerangschikt per nestkastnummer. Na het broedseizoen vindt er een nacontrole plaats en worden de nestkasten schoongemaakt. Het oude nest wordt verwijderd en nageplozen op niet uitgekomen eieren en dode jongen. Een niet erg fris werkje, in de oude nesten zit vaak een hoop ongedierte ☹️.

Een negenlegsel van een Glanskop, april 2022. Foto: M.J.A. Hageman.

Het aantal 1e broedsels 2022

In tabel 1 is een overzicht van het aantal 1^e broedsels over de periode 2008 t/m 2022 weergegeven. Ook dit jaar lag het bezettingspercentage van de 1^e broedsels op 60%. In 2019 en 2020 lag dit percentage toch aanzienlijk hoger. Het aantal broedparen van de Boomklever halveerde maar liefst met de helft t.o.v. 2021. Erg leuk was het succesvolle broedsel van de Glanskop. Deze soort had ik al wel een keer eerder verwacht, maar dit jaar was het raak. Zeldzaam blijft het wel. In 2021 werden door de landelijke nestkastwerkgroep over 16.825 broedels gegevens ontvangen. Slechts in 17 gevallen betrof het hier een Glanskop. Jammer genoeg kwam er dit jaar geen Bonte Vliegenvanger in de nestkast. Vorig jaar waren er nog drie.

Soort	Koolmees	Pimpelmees	Boomklever	Bonte Vliegenvanger	Zwarte Mees	Roodborst	Glanskop	Totaal aantal broedsels	Totaal aantal nestkasten	Bezettingspercentage
Jaar										
2008	16	3	0	2	0	0	0	21	30	70%
2009	29	9	2	0	0	0	0	40	53	75%
2010	41	19	4	0	0	0	0	64	75	85%
2011	35	17	1	1	1	0	0	55	74	74%
2012	48	17	5	1	0	0	0	71	75	95%
2013	44	15	2	1	0	0	0	62	75	83%
2014	36	16	5	0	0	1	0	58	77	75%
2015	53	15	11	0	1	0	0	80	99	81%
2016	48	21	6	1	1	1	0	78	119	66%
2017	54	18	6	1	1	1	0	81	119	68%
2018	51	20	7	1	0	0	0	79	123	64%
2019	78	19	6	1	0	0	0	104	125	83%
2020	68	24	10	0	1	0	0	103	126	82%
2021	51	19	6	3	0	0	0	79	132	60%
2022	55	20	3	0	0	0	1	79	132	60%

Tabel 1. Aantal 1^e broedsels op landgoed 't Jagershuis 2008-2022.

Broedbiologisch overzicht per soort in 2022

In tabel 2 is het broedbiologisch overzicht van 2022 weergegeven. Alle broedgegevens zijn ingevoerd in het digitaal nestkaarten programma van SOVON (Stichting Vogelonderzoek Nederland). De verzamelde gegevens gaan dus niet verloren en kunnen worden gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek. Met een broedsucces van ruim boven de 80% was het een uitstekend jaar voor de holenbroeders.

	Koolmees	Pimpelmees	Boomklever	Glanskop
Aantal nesten	55	20	3	1
Aantal gelegde eieren	480	203	23	9
Minimaal aantal gelegde eieren	6,00	8,00	6,00	9,00
Maximaal aantal gelegde eieren	11,00	13,00	9,00	9,00
Gemiddeld aantal gelegde eieren	8,72	10,15	7,67	9,00
Aantal jongen uitgevlogen	393	176	21	9
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen	7,14	8,80	7,00	9,00
Percentage in % uitgevlogen (broedsucces)	82%	87%	91%	100%

Tabel 2. Broedbiologisch overzicht per soort in 2022.

De 1^e eilegdata Koolmees, Pimpelmees en Boomklever

In 2022 vond ik het eerste Koolmees ei op 29 maart, van de Boomklever op 29 maart en van de Pimpelmees op 31 maart. Ondanks het koude voorjaar was de Koolmees 7 dagen eerder dan in 2021.

De gemiddelde 1^e eilegdata van broedsels

In grafiek 1 is de gemiddelde 1^e eilegdata over de periode 2008-2022 weergegeven. In deze grafiek zijn alle 1^e eilegdata bij elkaar opgeteld per soort en gedeeld door het aantal nesten. Dat geeft de gemiddelde 1^e eilegdata per soort per jaar. Ondanks dat ik de 1^e eieren al in maart aantrof onstond er door de koude eerste weken van april een duidelijke vertraging in het leggen van de eieren. 2022 kwam ongeveer uit op het gemiddelde van de afgelopen jaren. Wat opvalt is dat de lineaire lijn voor alle drie de soorten aangeeft dat de soorten steeds later starten met het leggen. Vooral vanaf 2015 zijn er flink wat "late" jaren bij.

gemiddelde 1e eilegdatum 2008-2022

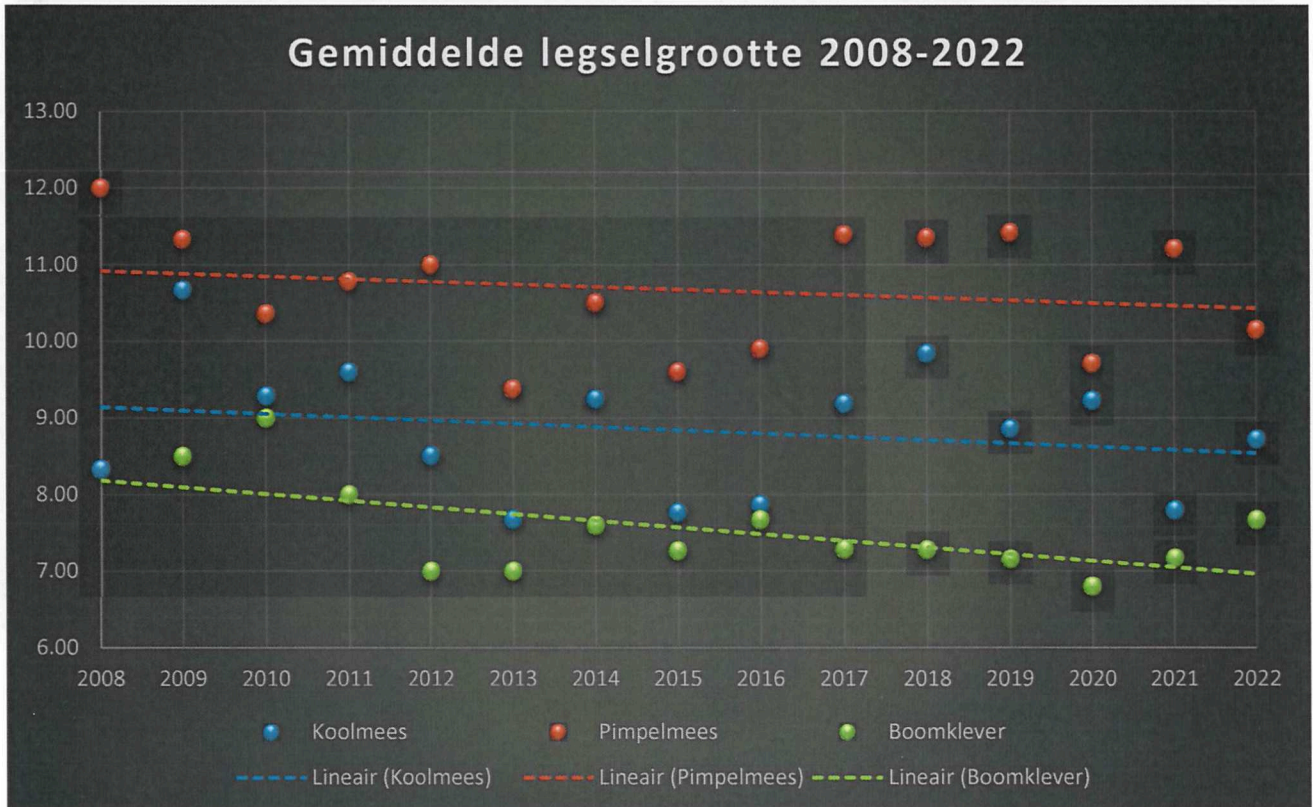
Grafiek 1. Gemiddelde 1^e eilegdata over de periode 2008-2022.

Broedsel van een Glanskop vlak voor het uitvliegen, 't Jagershuis mei 2022. Foto: M.J.A. Hageman.

De gemiddelde legselgrootte van de 1^e broedsels

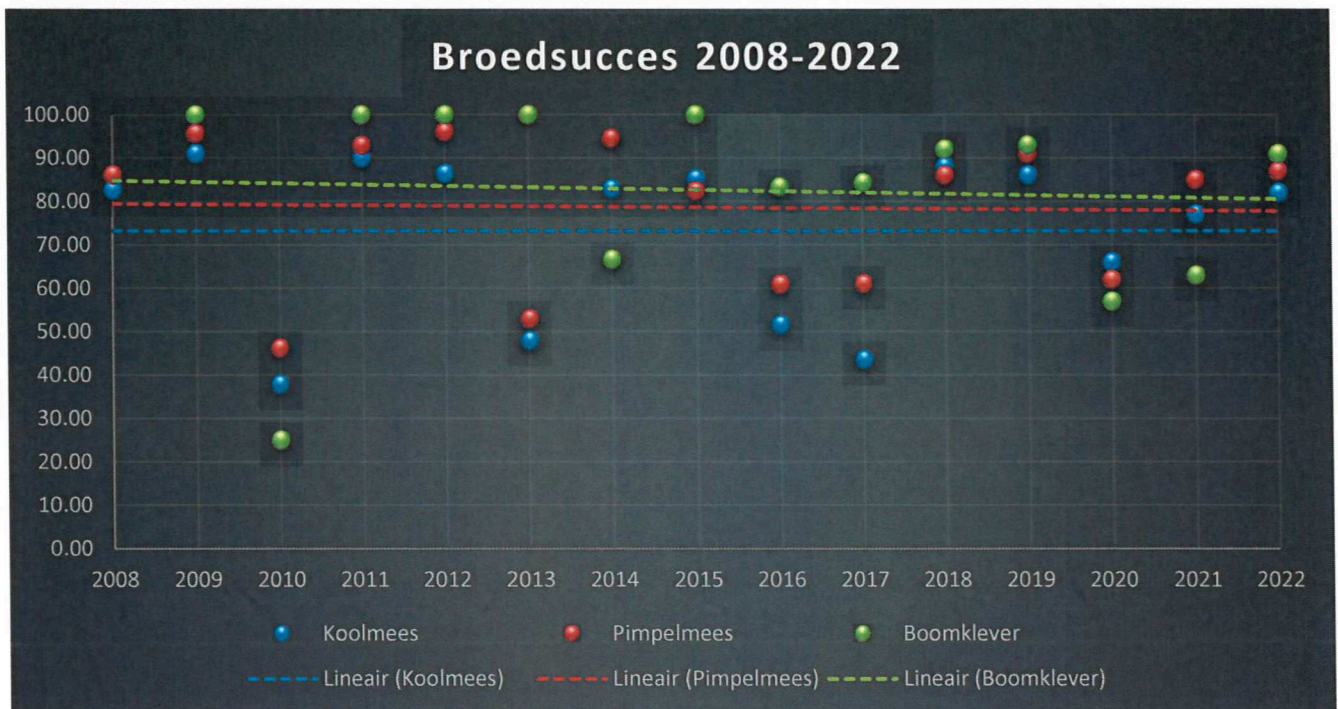
In grafiek 2 is de gemiddelde legselgrootte opgenomen over de periode 2008-2022. Alleen de Boomklever deed het iets beter dan 2021. Vooral de laatste jaren is de gemiddelde legselgrootte afgenomen. Dit zijn erg interessante ontwikkelingen en een latere start en ook leggen alle drie de soorten minder eieren.

Grafiek 2. Gemiddelde legselgrootte over de periode 2008-2022.

Een nest met jonge Koolmezen, 't Jagershuis mei 2022. Foto: M.J.A. Hageman.

Grafiek 3. Broedsucces over de periode 2008-2022.

In grafiek 3 is het broedsucces opgenomen over de periode 2008-2022. Zoals al eerder aangegeven was het een goed broedseizoen. Het broedsucces was het beste van de afgelopen 3 jaar en komt ook in de buurt bij beste seizoenen. Ondanks alle hosana berichten zien we hier ook een licht negatieve trend op het langjarig gemiddelde. De toekomst zal uitwijzen hoe deze trends zich verder gaan ontwikkelen en dat maakt langjarig onderzoek ook zo waardevol.

Leuke terugmelding

Ondanks dat ik vele honderden vogels per jaar ring voor het vogeltrekstation Arnhem komt er maar zelden een terugmelding van buiten het landgoed 't Jagerhuis. Een leuke uitzondering hierop was de Koolmees met ringnummer BK23827. Deze Koolmees ringde ik op 11-6-2021 als nestjong in een van de nestkasten. Op 1-9-2022 werd deze Koolmees vers dood gevonden in het dorpje Haaren vlakbij Tilburg op een afstand van 77 km van het Wehlse bos!!. Gezien de vinddatum is het waarschijnlijk dat deze Koolmees in 2022 daar in de buurt gebroed heeft.

Broedvogels

In 2022 is het hele landgoed geïnventariseerd op schaarse en bijzonder broedvogels (BMP-B) Ook dit jaar is er weer gebruik gemaakt van iAvimap van SOVON. Alle waarnemingen worden rechtstreeks met de behulp van de mobiele telefoon ingevoerd in de database. Tijdens het lopen geeft de gps precies aan waar je staat op het landgoed. Tot het verleden behoren nu de topgrafische kaarten en het thuis overzetten van alle waarnemingen op de computer. Aan het eind van het broedseizoen verschijnen met 1 druk op de knop alle territoria op het scherm. Dit scheelt mij uren kantoorwerk. Hulde aan de maker van deze prachtige functionele app. Er waren verder geen echte bijzonderheden. Er is de laatste jaren een vrij constante broedvogelstand aanwezig op het landgoed.

Soort	2013	2019	2020	2021	2022
Grauwe Gans	1	0	2	2	2
Nijlgans	0	0	0	1	1
Wilde eend	0	0	1	0	1
Fazant	1	0	0	0	0
Sperwer	2	0	0	1	1
Havik	1	1	1	1	1
Buizerd	3	4	4	3	4
Holenduif	3	3	3	4	3
Houtduif	27	15	17	31	+
Koekoek	1	1	1	1	0
Bosuil	1	2	2	1	1
Ransuil	1	0	0	0	1
Middelste Bonte Specht	0	1	1	3	3
Kleine Bonte Specht	1	0	2	2	1
Grote Bonte Specht	12	12	22	23	18
Zwarte Specht	1	1	1	1	1
Groene Specht	2	2	3	2	2

Wielewaal	0	1	0	2	0
Gaai	2	+	3	5	+
Kauw	1	1	1	2	2
Zwarte Kraai	1	+	3	3	2
Raaf	0	1	1	1	1
Zwarte Mees	11	5	4	7	6
Kuifmees	2	2	0	0	0
Glanskop	8	8	4	7	6
Matkop	1	3	1	1	0
Pimpelmees	26	+	++	42	++
Koolmees	55	++	++	>100	++
Staartmees	4	0	2	4	2
Fitis	6	0	0	1	5
Tijftjaf	39	++	++	45	++
Zwartkop	82	++	++	82	++
Tuinfluiter	8	0	6	5	3
Grasmus	2	3	1	3	4
Vuurgoudhaan	3	1	1	2	0
Goudhaan	39	+	+	13	+
Winterkoning	22	+	+	42	++
Boomklever	9	22	26	19	20
Boomkruiper	22	16	21	24	18
Spreeuw	+	33	20	46	53
Merel	73	++	++	52	++
Zanglijster	30	+	14	23	+
Grote Lijster	7	4	5	7	7
Grauwe Vliegenvanger	12	8	10	8	11
Roodborst	36	++	++	56	++

Bonte Vliegenvanger	3	8	11	13	7
Gekraagde Roodstaart	1	1	2	8	6
Heggenmus	8	7	6	7	5
Witte Kwikstaart	0	1	0	0	1
Boompieper	1	0	0	0	0
Vink	60	++	++	79	++
Appelvink	7	11	19	15	12
Goudvink	3	1	0	1	0

Tabel 3. Aantal territoria gevonden in 2013, 2019 t/m 2022 op 't Jagershuis.

De Spreeuw is een algemene broedvogel op het Landgoed. Foto: M.J.A. Hageman

Dankwoord

Een bijzonder woord van dank aan het rentmeester kantoor De Witte BV te Hoog-Keppel voor het verlenen van toestemming voor het ophangen van de nestkasten en het inventariseren van de broedvogels. Zeker niet te vergeten de stichting "Vrienden van het Wehse bos" voor het beschikbaar stellen van hout voor het maken van de nestkasten. Gerard Baars voor het meegaan op avondcontrole bij de nestkasten en het inventariseren van de Bosuilen. Iedereen bedankt en op naar het broedseizoen 2023.

Opmerkingen

Heeft u reacties, vragen of opmerkingen naar aanleiding van dit jaarverslag, neemt u dan gerust contact met mij op.

Maarten Hageman
Troelstrastraat 11
6941 CD Didam
0316-226901
Maarten_Hageman@hotmail.com

